

El respectable amic y consoci R. P. Navás, aprofitant l'ocasió de sa visita als museos de Viena, Berlín, Bruselas, Londres y París s'ha fixat d'un modo especial en las perdius que poguessin tenir semblansa ab la que había vist detingudament á Barcelona, no trobantne cap que ab ella es pogués confondre.

Aquestas son las averiguacions que he pogut recullir en aqueix temps transcorregut, averiguacions que han descartat els duptes de si el dit exemplar era especie ja citada; en tal convicció estich y me crech en el deber de comunicar als meus consocis el cambi del específich *melanocephala* per el de *ornata* quedant per lo tant designada la perdiu á que m'estich referint ab el nom de *Perdix ornata*.

Barcelona, Janer de 1906.

CONTRIBUCIÓ Á LA FAUNA MALACOLÓGICA DE CATALUNYA

PER

D. JOSEPH MALUQUER Y NICOLAU

IV (1)

*Moluschs terrestres y d'aigua dolça dels voltants de la
Pobla de Segur*

INTRODUCCIÓ

La comarca de la Pobla de Segur está essencialment compresa dintre l'antich comptat de Pallars, estant *limitada* al N. per las serras de Monsó, Sant Aventí y Camporán; al S. per las montanyas de Sant Corneli, Orcau, Galliner, y Santa Engracia; á Ll. pe'l Boumort y Collegats, y á P. per la serra de Lleres. Aqueixos limits donan á coneixer ja la importan-

(1) I Moluschs de la montanya de Montserrat. (But. I. C. d' H. N., 1903).
II Moluschs terrestres y d'aigua dolça de la Comarca d' Artesa de Segre. (But. I. C. d' H. N., 1904).
III Moluschs marins del Masnou. (But. I. C. d' H. N., 1904).

cia de la *orografia* de la comarca, donchs desde la vall situada á uns 530 m. sobre 'l mar, fins als 1400 m. de Mansó, y 2082 m. del Boumort, s' hi trovan compresas las diferentes zonas que caracterisan las floras y faunas, segons l' altitud de las regions á que pertanyen.

La *hidrografia* está representada pe'ls rius Noguera-Pallaresa y Flamissell, quina unió tè lloch devant del Pont de Claverol, á pochhs minuts de la Pobra; abdós entran á la vall per estrets passos: el primer pe'l de Collegats, y el segon pe'l congost d' Erinyá.

La *geología* es en general variada y digna d' estudi en la regió que 'ns ocupa, donchs en la reduida extensió que tè,—unas sis horas de cap á cap, en els llochhs més apartats,—presenta casi tota la escala geológica de las terras.

Un estudi detingut y sério de la comarca baix aquest aspecte donaría lloch sens dupte á descobriments interessants, prestantse á tota mena de investigacions.

Tenim la intenció d' ocupárnosen més endevant, y per aixó 'ns referirém solzament aquí d' un modo molt lleuger á la constitució geológica pera donar una idea de sa importancia.

Els terrenos *primaris*, hi están representats per las *pisarras silúricas* del Boumort; una serie de capas de lignit y esquist en la montanya de Socis, senyalan la presencia del *Carbonífer*, donant lloch á algunas minas que s' ha intentat explotar varias vegadas, y abandonadas tot seguit per la impuresa y escasetat del combustible, que 's presenta en faixas ó llistas entre capas d' argilas grisencas y margas. El *Devónico* apareix á l' altre costat del Collegats, casi en el mateix llit del Noguera, trovantse assentada sobre d' ell la vila de Gerri.

El període *secundari* es el més ben representat en la regió tota.

El *Triássich* s' extén en gran manera per la banda Grec, y Llevant voltant la formació devónica citada á partir del cretaci de Collegats, apareixent ab manantials d' aygua salada vora Gerri.

El *Jurássich* dóna lloch á la principal composició del Boumort, presentantse en faixas, entre las quals apareix el silúrich.

El *Cretacich*, molt extés dintre la comarca, pertany en gran part á la formació *senonense*, ab interessants jasciments fossilífers. Las entradas dels dos rius á la comarca donan lloch á dos congostos d' aquest tram; á Collegats se presenta ab uns estrats verticals de més de 30 metres d' alsada en una extensió d' uns sis km., y en el congost d' Erinyá hi apareix en tres faixas, una formada per margas pissarrosas alternant ab blavas ó grisas, l' altra per calissas compactas fossilíferas, y la tercera en sa part principal constituída per conglomerats de las formacions numulíticas.

Interessants son els blochs triássichs assentats sobre las margas senonenses en els cimals de las montanyas d' abdós costats del torrent d' Erinyá, cap á Toralla y Serradell, formant pudingas roijas, dipositadas allá per l' acció diluvial: en aquesta part s' hi trovan las célebres covas de Toralla, que per altre costat no presentan particularitat digna d' esment, aixís com las del Forat Negre, la Bou, y cova de Sorta.

Els terrenos terciaris dominants sont l' *Eocé superior* ó *Numulítich*, quin llach apareix desde 'l repeu del citat Boumort fins á la Pobla, y montanyas de Santa Engracia.

Importants son els jasciments fossilífers de la comarca, que s' extenen desde Pomanyons á Sensuy, especialment en el torrent y montanya de Santa Magdalena. Se'n trovan també alguns al peu de Sant Corneli y costas de Santa Engracia.

Impossible es enumerar aquí, y no haventlas estudiat encare, las moltas especies de moluschs fòssils que s' hi trovan y que ab altres companys hi hem recullit moltas vegadas. Solzament citaré 'ls géneros *Turritella*, *Conus*, *Columbella*, *Ostrea*, *Corbula*, *Pecten*, *Lucina*, *Cardium*, etc., com á més abundants. S' hi trovan també *Alveolina*, *Cyclolites*, *Astrocoenia* y altres.

El clima es sumament benigne, sens arribar á las temperaturas extremas que per sa situació en el Pirineu podria alcansar. La vegetació 's presenta dintre la zona de la olivera y

del pí, comensant en la part alta 'ls prats. La vinya hi vegeta bè, lo mateix que 'ls arbres fruyters alguns impropis de sa latitut. La flora, molt rica y variada, apenas se l' ha estudiada gens. Lo mateix pot dirse de la fauna entomològica, n' obstant y que creyem qu' es notabilíssima per lo que en nostras excursions hem pogut apreciar.

Els moluschs hi son relativament abundants, principalment en els macissos calcaris de Collegats y Congost, ahont s' hi trovan algunas formas propias de la regió, com son el *Pomatias Noguerae* Fagot, *Pupa Ilerdensis* Fagot, etc., poguentsen 'hi recullir també del litoral, com l' *Helix splendida* Drap., *Helix vermiculata* Müll., *Rumina decollata* Risso, y alguna altre, que faltan casi per complert en la vessant francesa del Pirineu.

Per la comarca de la Pobla de Segur poden portarse á cap un sens fi d' excursions, totas agradables y pintorescas. Una de las més hermosas es la que 's pot fer cap á Collegats, visitan Sant Pere de las Malesas, pujant á Monsó y baixant á la Pobla per Sant Miguel del Puy. Altra pot ferse cap á Toralla, Serradell y Erinyá fins al Congost. A Santa Magdalena; Ribert y Salás; Montesquiu y Aramunt, Ortoneda, Sant Corneli, Boumort, etc., etc.

Una excursió que fa de molt ben recomenar baix tots conceptes, es la del Plá de Corts ó Plá de la Cort, aixó es, sortir de la Pobla cap á Senterada, la Pobleta de Bellvehí, Montuy, Montcortés y Gerri: en aquesta expedició, pot visitarse l' estany de Montcortés, que s' ho mereix de veras.

Tots aquets llochs els hem recorregut en nostras excursions, durant llargas temporadas passadas á la Pobla; pero nostras investigacions han sigut fetas molt per sobre, y aixís es que aquest trevallet tè de resultar molt incomplert; ja procurarém anarlo completant en altres consecutius.

LLISTA DE LAS ESPECIES

Gen. I. ARION, Fer.

1. *Arion ater*, L.—Vorax dels rius, en llochs ombrívols, entre l' herbám, en els prats. Rara.

2. *Arion subfuscus*, Drap.—Relativament abundant, sobretot en llocs humits de las voras del Noguera.

3. *Arion empiricorum*, Fer.—Ab l' anterior; més comú en els prats dels cims de las montanyas.

Gen. II. LIMAX, L.

1. *Limax agrestis*, L.—Abundant en els horts, prats, jardins, camps de conreu, voras de las corrents, seglas, etc. Més rara en els boscos, trovantse, en aquest cas, en els clars ó en las voras.

2. *Limax variegatus*, Drap.—De tamany bastant gran (uns 120 mm.); habita 'ls llocs més ombrius, grutas, recóns humits en els horts, entre la fullaraca. No abunda, pero l' hem observat en las arbredas de la vora del riu.

3. *Limax brunneus*, Drap.—Es la especie més petita (30 mm.); se 'l trova sobre las plantas en las voras de las petites corrents, en els prats é indrets ayguamolls.

Gen. III. TESTACELLA, Cuv.

1. *Testacella haliotideia*, Drap.—En las voras de la segla y camí de St. Miquel del Puy; cap al capvespre y de bon matí. Rara.

Gen. IV. SUCCINEA, Drap.

1. *Succinea Bofilli*, Fag.—En llocs humits, voras de la segla, en el Flamissell y Noguera, etc. No abunda gaire.

Gen. V. HYALINIA, Agass.

1. *Hyalinia Farinesiana*, Bourg.—En els horts y parets humidas; entre la molsa y sota las pedras. Bastant abundant.

2. *Hyalinia cellaria*, Müll.—Ab la especie anterior, pero no tan comú, trovantse també en els camps, entre las pedras dels marges y al peu de las matas.

3. *Hyalinia nitida*, Müll.—Viu casi sempre á la vora de l' aygua, en las petites corrents, sobre las plantas y en las parets. Rara.

4. *Hyalinia cristallina*, Müll.—Sota las pedras en llochs humits; á las voras del riu; en els detritus, etc.

Gen. VI. CONULUS, Fitz.

1. *Conulus fulvus*, Müll.—Bastant comú entre la molsa y la fullaraca, en las voras del riu y al peu de las rocas.

Gen. VII. HELIX, Lin.

1. *Helix aspersa*, Müll.—Comú.

2. *Helix vermiculata*, Müll.—Bastant comú.

3. *Helix splendida*, Drap.—Abunda per tot arreu.

4. *Helix calæca*, Bourg.—Ab l' anterior, si bè no tant comú. Sobre las plantas, rocas, etc.

5. *Helix nemoralis*, L.—Abundant per tota la comarca, especialment en la vall y parts baixas de las serras.

6. *Helix hortensis*, Müll.—Abunda; inversament á l' anterior, es més comú á mida que 's va pujant.

7. *Helix ruscinica*, Bourg.—Comú, sobretot en llochs humits.

8. *Helix oedea*, Bourg.—Com l' anterior, en llochs humits, rocas de la vora 'l riu, etc.

9. *Helix carthusiana*, Müll.—Abunda per tot arreu.

10. *Helix rotundata*, Müll.—Sota las pedras y entre la fullaraca; escorsa dels arbres, etc.

11. *Helix pulchella*, Müll.—Comú, ab el següent.

12. *Helix costata*, Müll.—Ab l' anterior, sota las pedras en llochs humits; se trova en tota la comarca.

13. *Helix rupestris*, Drap.—Comuníssim en las rocas de tota la encontrada; camí de Caldas, Collegats, y en tota la ribera, tant del Noguera com del Flamissell.

14. *Helix lapicida*, Lin.—Comú en els marges dels camps y sota las pedras; esquerdas de las rocas, etc.

15. *Helix Mouüinsiana*, Farines.—Raro. Se trova en las voras dels rius, al peu de las rocas, entre la molsa y la fullaraca.

16. *Helix Arigoi*, Rossm.—En els camps y sembrats; per tot arreu es bastant comú.

17. *Helix nubigena*, Charp.—Raro. Viu en las voras del Noguera, al peu dels arbres, desde la Pobla en amunt.

18. *Helix ericetorum*, Müll.—Raro en la comarca, va sent més comú á mida que 's va pujant riu amunt. Exemplars bastant típics.

19. *Helix conspurcata*, Drap.—Comú, sota las pedras.

20. *Helix Pallaresica*, Fag.—Abundantíssim en las voras del riu y en els marges, sota las pedras, entre las matas, etc.

21. *Helix pisana*, Mull.—Abunda en els camps, sobre las matas.

Gen. VIII. BULIMUS, Scop.

1. *Bulinus detritus*, Müll.—Abundant en tota la comarca; montanyas de Claverol, Socís, Erinyá, Toralla, etc.

Gen. IX. CHONDRUS, Cuv.

1. *Chondrus quadridens*, Cuv.—Molt comú, sota las pedras, esclétxas de las rocas, entre la molsa, en els detritus de las obras del riu, etc., etc.

Gen. X. RUMINA, Risso.

1. *Rumina decollata*, Risso.—Bastant abundant en tota la comarca, en els llocs de costúm.

Gen. XI. PUPA, Lam.

1. *Pupa leptochila*, Fag.—En las rocas del Congost d' Erinyá y Coliegats. Comú.

2. *Pupa Ilerdensis*, Fag.—Ab la especie anterior en las rocas de las voras dels rius. Molt abundant, sobre tot en el Congost d' Erinyá.

3. *Pupa goniostoma*, Küster.—Ab las dos anteriors. Abunda.

4. *Pupa penchinatiana*, Bourg.—En las parets y marges dels camps, y vinyas. Bastant abundant.

5. *Pupa Montserratica*, Fag.—Sota las pedras, y al peu

de las rocas entre l' herba y la fullaraca. En las voras dels rius. Abundant.

6. *Pupa ringicula*, Mich.—Rara. Al peu de las rocas, en iguals condicions que l' anterior. Collegats. Voras del Noguera.

7. *Pupa Brauni*, Rossm.—Com las dos anteriors, pero més abundant que la darrera, vivint en els mateixos llocs.

Gen. XII. PUPILLA, Leach.

1. *Pupilla muscorum*, Beck.—Voras dels rius, en las rocas y en els detritus. No abunda.

2. *Pupilla bigranata*, Rossm.—Ab l' anterior, encare que un xich més abundant.

Gen. XIII. CLAUSILIA, Drap.

1. *Clausilia abietina*, Dupuy.—En tota la comarca en las escltxas de las rocas, entre la molsa. No abunda.

2. *Clausilia Saint Simonis*, Bourg.—Ab l' anterior, en las rocas. No abunda.

3. *Clausilia Pechinuti*, Bourg.—Sota las pedras, entre l' herba y fullaraca. Voras dels rius. Tampoch es gaire abundant.

Gen. XIV. LIMNÆA, Brug.

1. *Limnæa vulgaris*, Pfeiff.—En las bassas y tolls de la comarca. Comú, ab l' especie següent.

2. *Limnæa limosa*, Lin.

3. *Limnæa peregra*, Müll.—En alguns rechs y torrentets del Flamissell. Poch comú.

4. *Limnæa truncatula*, Müll.—Abunda en las seglas, petits tolls, rechs, etc. En algún gorch dels rius.

Gen. XV. ANCYLUS, Geoff.

1. *Ancylus gibbosus*, Bourg.—Junt ab las dos especies següents, en el Flamissell y torrent de Serradell en sa desem-bocadura.

2. *Ancylus Jani*, Bourg.

3. *Ancylus costulatus*, Küster.—Ab els anteriors en el Flamissell.

Gen. XVI. POMATIAS, Stud.

1. *Pomatias Noguerae*. Fag.—En las parets de roca, del Congost d' Erinyá y Collegats y altres llocs de la comarca. Abunda.

Gen. XVII. CYCLOSTOMA, Drap.

1. *Cyclostoma elegans*, Müll.—Molt abundant, sota las pedras, entre la fullaraca, etc.

Barcelona, 1.er de Febrer de 1905.

GUÍA PER LA CASSERA, PREPARACIÓ Y CONSERVACIÓ DELS LEPIDÓPTERS

PER

D. SALVADOR MALUQUER Y NICOLAU

(Acabament)

Clavada ja la papellona, s' enfonza ben dreta l' agulla en l' esqueta del estenedor fins que l' arrel de les ales sigui al nivell de las tauletes superiors d' aquell, fig. 12, de manera que l' ala pugui aplicarse á partir de la base (1) exactament en la tauleta. S' comprova aixecant lo precís les ales ab una agulla enmanegada que 's passa horizontalment per sota (aixó es inútil si 's tracta de una diurna), si las potes son dintre la esqueta: si no hi son, ab una altra agulla s' hi fan entrar. També s' hi fan entrar provisionalment las antenas. S' agafa aleshores una tira de cartolina (las cartes de visita serveixen molt be), de la llargada del estenedor (a. b. fig. 12) y d' ampla proporcionat á la talla del papelló, ficsantla forta-

(1) M. l' abbe de Joannis.—Les papillons d' Europe.